

WOLONTARIAT W BELGII

Wolontariusze obywatele Europy

Konstytucja Belgijska z 1831 roku gwarantuje swym obywatelom prawo do swobodnego stowarzyszania się, lecz stowarzyszenia nie nastawione na zysk uzyskały uznanie prawne dopiero poprzez Ustawę z 1921 roku. Wprowadzenie tej Ustawy pozwoliło na stworzenie bardzo elastycznego statusu, który obejmuje wszelkiego rodzaju działania i struktury. Są wśród nich nawet te nastawione na zysk, jak np. szpitale. W ciągu ostatnich dwudziestu lat wzmożono strategię działań przyczyniającą się i zmierzającą, do zmniejszania i rozwiązywania problemu bezrobocia. Niektóre firmy handlowe, spółdzielnie i wiele spółek społecznych z potrzeby alternatywy wybrały formę prawną ASBL (Association Sans But Lucratif) – czyli stowarzyszenia nie nastawionego na zysk. Sektorowi stowarzyszeń, który jest mocno zaangażowany w większość usług, często nadawane jest szerokie określenie „sektora niekomercyjnego”.

Historia, prawo, definicje

Belgijskie stowarzyszenia i organizacje działające dzięki pomocy wolontariuszy powstawały w ramach silnego „filarowego” otoczenia, które tworzyło się w obrębie dużych „rodzin” wyznaniowych i politycznych: świeccy/katolicy, socjaliści/chadecja, demokraci/liberałowie. Należy jednak podkreślić, że proces ten nie jest już tak dynamiczny, ponieważ powstało wiele

z tak zwanych „pluralistycznych” stowarzyszeń, które budują swoją tożsamość wyłącznie wokół wyraźnie zdefiniowanych spraw (np. rodziny w przypadku Ligue des Familles lub poważnego ubóstwa w przypadku ATD Quart Monde). Ponadto, co jest coraz bardziej widoczne od początku lat 90., powstało wiele grup samopomocy, które celowo działają na obrzeżach bardziej „klasycznych” organizacji (nawet jeśli pracują razem); dzieje się tak w przypadku forów przeciw ubóstwu, grup wspierających bezdomnych, imigrantów i przebywających w kraju nielegalnie, a także bezrobotnych.

a Stowarzyszenie, według definicji, w ścisłym znaczeniu tego terminu, jest umową, na mocy której kilka osób zgadza się zgromadzić określone środki materialne w celu innym niż wytwarzanie lub dzielenie zysku (stowarzyszenia zakładają pewną trwałość istnienia).

a Minimalna, wymagana liczba członków założycieli:

trzech – dla ASBL – organizacji niedochodowych (Associations Sans But Lucratif – stowarzyszenia niedochodowe)

dwóch – dla IA utworzonych na mocy prawa belgijskiego lub zagranicznego (IA – Associations Internationales de droit belge)

a Główne rodzaje organizacji wolontarystycznych w Belgii

· Stowarzyszenia de facto (nie zalegalizowane

w żadną z niżej wymienionych form prawnych i nie posiadające osobowości prawnej).

· ASBL zdefiniowane na mocy prawa z 27 czerwca 1921 r. jako organizacje, które nie angażują się

w działalność przemysłową lub handlową i które nie dążą do zdobywania zysków materialnych dla swoich członków.

· AI – stowarzyszenia i organizacje międzynarodowe działające na mocy prawa belgijskiego ograniczone do stowarzyszeń stawiających sobie cele filantropijne, religijne, naukowe, artystyczne lub edukacyjne (prawo z 25 X 1919 r.)

- Stowarzyszenia międzynarodowe działające na mocy prawa zagranicznego (Associations Internationales de droit étranger) o tych samych celach co stowarzyszenia IA na mocy prawa belgijskiego (zob. Artykuł 8 prawa z 25 października 1919 r., który uprawnia stowarzyszenie mające siedzibę główną za granicą do otwarcia biura w Belgii).

a Osobowość prawna organizacji wolontarystycznych i sposób jej nabycia

- ASBL – poprzez publikację w aneksie do Moniteur statutu wraz z pełną listą obejmującą nazwiska, zawody i adresy członków zarządu stowarzyszenia.

- IA (prawo belgijskie) – na mocy Dekretu Królewskiego (którego wyciąg jest publikowany w Moniteur); nabiera osobowości prawnej w stosunku do stron trzecich w 10 dni po opublikowaniu

w aneksie do Moniteur statutu wraz z pełną listą obejmującą nazwiska, zawody i adresy członków zarządu stowarzyszenia.

- IA (prawo zagraniczne) – nabiera osobowości prawnej w stosunku do stron trzecich w 10 dni po opublikowaniu statutu wraz z tymi samymi informacjami, co IA działające na mocy prawa belgijskiego (w tym adres biura w Belgii). Taka publikacja musi zostać uprzednio „uznana” przez rząd..

a Wymogi dotyczące narodowości członków

- ASBL: trzy piąte członków musi posiadać narodowość belgijską lub być rezydentami (stałymi i zarejestrowanymi) w Belgii; w innym wypadku stowarzyszenie nie będzie mogło powoływać się na swój status prawny wobec stron trzecich, które jednakże są uprawnione do wykorzystywania tego przeciwko niemu.

- IA (prawo belgijskie): co najmniej jeden zarządzający musi mieć narodowość belgijską, żadnych wymogów odnośnie zwykłych członków.

- IA (prawo zagraniczne): nie ma wymogów.

a Statut

- ASBL: musi istnieć spisany dokument (uwierzytelniony lub opieczetowany prywatną pieczęcią), który musi zawierać określone informacje, łącznie z celem, dla realizacji którego powołano stowarzyszenie (Artykuł 2 prawa z 1919 r.)

- IA (prawo belgijskie): idem (należy nawiązać do statutu, wymienionego w Artykule 2 prawa z 1919 r.)

- IA (prawo zagraniczne): tak jak IA (prawo belgijskie), ponadto adres biura w Belgii; w innym wypadku może korzystać w Belgii z wszystkich praw, nabytych na mocy swojego narodowego statutu.

a Specyficzne zwolnienia od podatku

Niższy podatek (6%) jest nałożony na pojazdy do transportu niepełnosprawnych, chorych, rannych lub niewidomych, publikacje codzienne lub tygodniowe informacji ogólnych oraz produits de récupération. W Belgii organizacje wolontarystyczne nie mogą jednak liczyć na zerową stawkę podatku

"Wyrównawczy podatek spadkowy" w wysokości 0,17% jest płacony od łącznych aktywów stowarzyszenia, posiadanych w Belgii. Podatek od darowizn dla stowarzyszeń belgijskich jest zredukowany do 8% (1.1% jeśli darczyńcą jest inne ASBL lub IA, uznane towarzystwo wzajemnej pomocy, instytucja użyteczności publicznej lub związek zawodowy). Podatek spadkowy od zapisów dokonanych na rzecz stowarzyszeń jest zredukowany do 8,8%.

a Podstawowa definicja fundacji w Belgii

Aktywa fundacji nieodwołalnie muszą być przekazane na jeden z poniższych, niedochodowych celów: filantropijny, religijny, naukowy, artystyczny lub edukacyjny. Definicja fundacji nie uwzględnia pojęcia członkostwa (Artykuł 27 et seq. prawa z 27 czerwca 1921 r.). Fundacja nabywa osobowość prawną poprzez wydanie Dekretu Królewskiego zatwierdzającego statut (publikowanego we fragmentach w aneksie do Moniteur – może być wstecznie w stosunku do aktu ustanowienia)

Federalizacja kraju miała głęboki wpływ na proces tworzenia stowarzyszeń i organizacji non-profit, a co za tym idzie całego belgijskiego wolontariatu. Ich finansowanie obecnie w dużym stopniu zależy od trzech społeczności: mówiącej po francusku (społeczność Walonii), mówiącej po flamandzku (społeczność Flandrii) i mówiącej po niemiecku (społeczność germańska). W społeczności mówiącej po francusku, „Conseil Superieur de l'Education Populaire” (Wyższa Rada Powszechnej Edukacji) reprezentowanych jest ponad 500 stowarzyszeń uznanych dekretem z 4 sierpnia 1976 (od Amnesty International do stowarzyszeń środowiskowych, w tym ATD Quart Monde, Vie Feminine, Oxfam World Shops lub Ligue des Familles). Są one uznane za „organizacje, których celem jest rozwinięcie świadomości dorosłych dotyczącej krytycznej oceny realiów społecznych, tak by promować ich aktywny udział w wysiłkach społecznych, ekonomicznych, kulturalnych i politycznych”. Władze muszą finansować część kosztów działania i inwestycji tych stowarzyszeń, a także wypłacać pieniądze na pensje i w mniejszym stopniu subsydiować projekty. Jednakże wprowadzenie w życie tych przepisów często jest trudne.

W Belgii organizacje i wszystkie instytucje korzystające z pomocy wolontariuszy zobowiązani są do wypłacania wolontariuszom zwrotu wydatków z tytułu wykonywanych zadań. Mogą to być – koszty podróży, ubezpieczenie, szkolenia.

Władze a wolontariat

Istnienie silnych organicznych związków między światem polityki, związków zawodowych i stowarzyszeń oznacza, że wszyscy ci aktorzy często pracują razem. Od zakończenia drugiej wojny światowej, większa część dialogu ekonomicznego i społecznego odbywała się między partiami politycznymi, pracodawcami i związkami zawodowymi, poprzez struktury takie jak Conseil National du Travail (Narodowa Rada Pracy) czy Conseil Central de l'Economie (Centralna Rada Ekonomiczna). Od początku lat 90. starano się zaangażować w ten dialog nowe podmioty, w tym szczególnie organizacje non-profit, organizacje wolontarystyczne.

W 1992 roku, rząd federalny zamówił „Globalny Raport na temat Ubóstwa“ (GRU) „uciał reprezentujących biednych“ wraz z Belgijskim Związkiem Miast i Fundacją Króla Baudouina. Poza domaganiem się praktycznych działań w dziedzinie walki z ubóstwem i wykluczeniem społecznym poprzez podejście oparte na fundamentalnych prawach, Raport, który został przedłożony w 1994 roku, również podkreślał znaczenie metody, którą wykorzystano przy jego tworzeniu. W Raporcie stwierdzono, że należy utrzymać wymianę wiedzy i doświadczeń pomiędzy ludźmi dotkniętymi ubóstwem i wykluczeniem społecznym a decydentami. Stowarzyszenia, które wzięły udział w GRU zdecydowały się utworzyć grupę zwaną „Stowarzyszeniem Partnerskim w Globalnym Raporcie na temat Ubóstwa“. Ich wspólną cechą jest to, że są forami, gdzie ludzie dotknięci ubóstwem mają okazję rozmawiać o swej walce i gdzie można uczestniczyć w szkoleniach i organizacji grupowej.

W 1995 roku, rząd uznał ich za pełnoprawnych partnerów dyskusji o wprowadzeniu w życie zaleceń zawartych w Raporcie i powierzył „Centrum na rzecz Równych Szans i Antyrasizmu“ (które jest autonomicznym ciałem publicznym podlegającym premierowi) misję nawiązania dialogu z nimi, poprzez dostarczanie potrzebnego wsparcia logistycznego i przyjęcie roli łącznika pomiędzy stowarzyszeniami i władzami.

Dalszy krok został uczyniony dzięki ustawie ze stycznia 1999 roku, która zinstytucjonalizowała dialog. Główną nowością wprowadzoną przez tę Ustawę było założenie 31-osobowego Komitetu Sterującego, pod przewodnictwem Sekretarza Stanu ds. integracji społecznej, który będzie składał się z członków wyznaczonych przez władze, przedstawicieli partnerów społecznych, towarzystw ubezpieczeń wzajemnych, Belgijskiego Stowarzyszenia Miast i 5 przedstawicieli stowarzyszeń walczących z ubóstwem. Komitet Sterujący będzie

odgrywał ważną rolę w monitorowaniu polityki walki z ubóstwem, ponieważ będzie odpowiedzialny, między innymi za sporządzenie dwuletniego sprawozdania oceniającego politykę i przedstawiającego opinie i propozycje na przyszłość.

Głównym rezultatem jest uznanie przez władze roli odgrywanej przez organizacje wolontarystyczne. Niektóre z ich żądań zostały spełnione, zwłaszcza uchylenie ustawy dotyczącej praw dzieci, uproszczenie zasad dotyczących pracy administracyjnej i „adres odniesienia“ dla bezdomnych. Prawna instytucjonalizacja procesu dialogu jest ważnym osiągnięciem, lecz nadal obfituje w niebezpieczeństwa, zwłaszcza w kategoriach elastyczności operacyjnej i przy wyjaśnianiu konkretnych metod operacyjnych różnych stowarzyszeń.

Władze jednak wydają się chętniej słuchać oczekiwań społeczeństwa w innych dziedzinach. Nowy Regionalny Rząd Walonii opracował plan „forów obywatelskich“ w swoim programie politycznym na nadchodzące lata („Kontrakt dla przyszłości Walonii“). Zgodnie z federalnym systemem sądowym, w nowej ustawie zapisano, że w Wyższej Radzie Sędziów będą uczestniczyć „przedstawiciele społeczeństwa obywatelskiego“. Co więcej, w ramach ustawodawstwa regulującego sprawy nielegalnych imigrantów, stowarzyszenia będą zasiadać w komitetach sprawdzających poszczególne zgłoszenia od osób ubiegających się o legalny pobyt, status uchodźcy itp.

Belgia podpisała decyzję Narodów Zjednoczonych o wsparciu Międzynarodowego Roku Wolontariatu 2001. Rząd Flandrii i Walonii rozpoczęły planowanie. We Flandrii 27 Marca 2000 – podczas spotkania Ministerstw Flandrii odpowiedzialnych za sprawy wolontaryzmu (Opieka Społeczna, Kultura, Młodzież, Sport i Turystyka). Na spotkaniu rozpatrzono następujące sprawy:

- oświadczenie o wsparciu dla roku 2001 ze strony Ministerstw i najważniejsze punkty (tego oświadczenia)

- data końcowa – 30 czerwca – dla każdego z ministerstw na przedstawienie inicjatyw związanych

z obchodami Roku 2001

- rozpoczęcie Roku i innych związanych z nim inicjatyw zaplanowano już na 5 grudnia 2000 r. – w trakcie obchodów Międzynarodowego Dnia Wolontariusza – rano ma odbyć się konferencja i każdy z ministrów włączy się w akcję wolontarystyczną by 'wzniecić' zainteresowanie mediów

W Walonii przedstawiciele francuskojęzycznych rządów (regionalne, dzielnicowe i Urząd Miasta Brukseli) spotkali się 4 października 2000 r., by zdecydować, który departament rządu będzie trzymał pieczę nad obchodami Roku 2001, przedyskutują także ustanowienie komitetu koordynacyjnego w Walonii, którego członkami będą także przedstawiciele społeczeństwa.

Dodatkowo, propozycja ustawy o statusie wolontariusza została przedłożona Izbie Deputowanych Parlamentu Belgii, wspierana przez Flamandzką Platformę Organizacji wolontarystycznych i Katolicką Partię Flamandii,

Celem najbliższych miesięcy będzie zdobycie wsparcia innych francusko i holenderskojęzycznych partii (Socjalistów, Liberalów, Zielonych). Do tej chwili, Walonijskie Stowarzyszenie Organizacji Wolontarystycznych będzie pomagać w komunikacji swoim Flamandzkim partnerom w negocjacjach prawniczych z partiami i przedstawicielami prawa.

Wolontariusze w Belgii

Belgia znana jest z wysokiej liczby wolontariuszy, która sięga 2,5 milionów wolontariuszy, przy ogólnej populacji 10 milionów mieszkańców. Belgijscy wolontariusze różnią się nieco od innych. Obserwujemy tu silny wymiar społeczny, razem z rozwojem

społecznym, prawem i pracą nad kampaniami, które z reguły odbywają się dzięki lokalnym organizacjom wolontarystycznym. Odwiedziny, nawiązywanie przyjaźni jako praca wolontarystyczna zdarza się tu częściej niż w jakimkolwiek innym kraju. Wielu wolontariuszy włącza się w pracę wolontarystyczną przez członkostwo w różnych organizacjach lub przez grupy kościelne i religijne. Większość wolontariuszy to kobiety. Belgijscy wolontariusze mają energiczne i pragmatyczne podejście do wolontaryzmu. Mówią z reguły, że robią to, bo mają czas, są w tym dobrzy i chcą zyskać nowe umiejętności. Czasem przyznają jednak, że zabiera to zbyt wiele czasu, i że czują presję społeczną do tego, że należy udzielać się wolontarystycznie. Widoczne korzyści to utrzymanie społeczeństwa zdrowego i aktywnego. Na pewno 'cięży' na wolontariuszu w Belgii swoista społeczna i moralna odpowiedzialność. Wolontariat niesie ze sobą poczucie statusu i zobowiązania. Wielu czuje także, że praca wolontarystyczna nie byłaby konieczna gdyby rząd wywiązywał się ze swoich zadań. Wolontariusze czują, że muszą pracować wolontarystycznie, gdyż chcą zrekompenzować niedociągnięcia ustawowych świadczeń.

Rekrutacja, szkolenia, zadania i ewaluacja

Jak się okazuje najlepszym, najbardziej sprawdzonym sposobem rekrutacji wolontariuszy w Belgii jest poczta pantoflowa. Jest to jednocześnie najskuteczniejszy sposób promowania pracy wolontarystycznej i to nie tylko w tym kraju. Dobre wieści się szybko rozchodzą tak więc spełnieni wolontariusze zarażają entuzjazmem innych. Dodatkowo kręgosłup moralny wśród społeczności belgijskiej dość silnie podkreśla wagę pracy wolontarystycznej, jej wymiernych korzyści.

Tak jak w wielu krajach Unii Europejskiej, nie ma konkretnie określonej strategii rekrutacji, wolontariusze przychodzą, gdyż dowiedzieli się o tym od znajomych, członków ich rodzin, albo z organizacji do których należeli przed odejściem na emeryturę, rzadko odpowiadają na umieszczone w prasie ogłoszenie. Tylko w niektórych przypadkach – duże organizacje, jak Czerwony Krzyż – mają wypracowane kampanie, jasno określone cele i metody testowania wolontariuszy.

Proces selekcji wolontariuszy, wyznaczania im zadań i organizowania pracy odbywa się pod względem ich umiejętności. Tak więc doświadczenie zdobyte w trakcie pracy zawodowej, jak i obecny kierunek kształcenia w przypadku młodych wolontariuszy jest brany pod uwagę jako podstawa selekcji przeprowadzanej przez koordynatorów pracy wolontariuszy.

Wolontariusze są obowiązkowo przeszkalani. Specyfiką belgijskich organizacji wolontarystycznych jest to, iż każde stowarzyszenie samodzielnie oferuje wachlarz szkoleń, które zależnie od organizacji, jej programu działania mogą trwać nawet kilka tygodni. Organizacje w trakcie szkolenia szczególnie uwagę poświęcają zwykle rolowi, prawom i obowiązkom wolontariuszy w aspekcie wolontariatu europejskiego jak i lokalnego. Oczywiście jest to szkolenie mające przybliżyć specyfikę pracy w danej organizacji, a więc i prawa i obowiązki wolontariuszy dotyczą głównie zasad pracy w danej placówce. Szkolenia są przeprowadzane przez płatny personel organizacji.

Konkretne zadania pracy wolontarystycznej zleca się zgodnie z umiejętnościami wolontariuszy. Można się o nich dowiedzieć podczas pierwszej rozmowy (wywiadu) przeprowadzanego przez pracownika (personel płatny) z wolontariuszem. Na spotkaniu wolontariusz dowiadyuje się podstawowych informacji o misji organizacji oraz co ważne, podpisuje się z nim umowę o dyskrecji. Umowa ta gwarantuje z jednej strony poczucie bezpieczeństwa wolontariusza, wzmacnia jego zaufanie do organizacji, jak również jest podstawą wymagania tajemnicy służbowej, zwłaszcza dotyczącej podopiecznych.

Monitoring pracy wolontariusza jak i jej ocena jest także przeprowadzana przez płatny personel organizacji. Ewaluacja w szczególności dotyczy wydajności i skuteczności pracy wolontariusza, rzetelności wykonywanych zadań i ich zgodności z misją organizacji. W tym wypadku wolontariusze podlegają tym samym kryteriom, co pracownicy danej placówki.

Zadania i działalność wolontariuszy

Pola i obszary działań wolontariuszy:

- a niepełnosprawni,
- a osoby starsze,
- a matki z niemowlętami,
- a młodzież i dzieci,
- a promocja,
- a ochrona cywilna,
- a chorzy na AIDS (W Belgii i Francji używa się skrótu SIDA),
- a nerwowo i psychicznie chorzy.

Działalność:

- a promocja zdrowia,
- a opieka socjalna,
- a transport,
- a odwiedziny i zaprzyjaźnianie się,
- a nauka i szkolenia,
- a usługi terapeutyczne,
- a opieka osobista,
- a fundraising,
- a administracja,
- a informacja i poradnictwo,
- a kampanie,
- a odpoczynek,
- a grupy samopomocowe.

Zadania: organizowanie działalności, asystowanie, profilaktyka i działania o charakterze uświadamiającym,

Zadania związane z pracą organizacji:

- a fundraising, księgowość,
- a administracja,
- a udział w pracach zarządu,
- a zarządzanie biurem: praca na komputerze, szkolenia,
- a organizacja i pomoc w działalności okazjonalnej – happening, akcja.

Logistyka:

- a zbiórki i roznoszenie produktów żywnościowych,
- a usługi transportowe,
- a usługi dostawcze.

Public relations i reprezentacja:

- a poradnictwo,
- a prowadzenie kampanii,
- a lobbying,
- a reprezentacja,
- a podnoszenie świadomości,
- a usługi informacyjne.

Zadania osobiste związane z zagadnieniami społecznymi:

- a praca z osobą indywidualną: wizyty domowe, spacery, opieka, pomoc, informacja,
- a usługi zdrowotne, opieka społeczna, zakwaterowanie,
- a ogólna edukacja i szkolenia,
- a rekreacja, sporty, wydarzenia kulturalne,
- a wydarzenia religijne.

Motywy kierujące wolontariuszami

Przy opisywaniu motywacji wewnętrznej belgijskich wolontariuszy należy podzielić ich na

2 grupy ze względu, iż kierują nimi różne motywy do podjęcia pracy ochotniczej:

- Osoby starsze – tutaj dominującym motywem będzie chęć uniknięcia społecznego wykluczenia, swego rodzaju izolacji, na którą często są narażone osoby starsze oraz możliwość krewania sieci wzajemnego wsparcia, a także wykorzystania doświadczeń życiowych i zawodowych
- Młodzież – traktuje wolontariat przede wszystkim jako drogę do znalezienia odpowiedniego zajęcia, swojego miejsca oraz jako formę nauki, co wiąże się ze zdobywaniem wiedzy, nowych umiejętności i doświadczeń.

Współpraca między płatnym personelem i wolontariuszami

Zwykle praca układa się pomiędzy tylko niewielką liczbą wolontariuszy a większą liczbą pracowników. Niestety nie zawsze stosunki układają się pomyślnie. Składa się na to wiele przyczyn jednak najistotniejsze to: inne motywy, brak zaufania do umiejętności wolontariuszy, uprzedzenia: wolontariusze 'zabierają' pracę personelowi płatnemu, niektórzy boją się, że ze względów oszczędnościowych mogą stracić pracę na rzecz wolontariusza – pracownika bezpłatnego. W przypadku tych trudności potrzebny, a wręcz konieczny jest jasny podział ról.

Współpraca ta w sektorze wolontarystycznym odgrywa ważną w kreowaniu miejsc pracy i przygotowywaniu ludzi do pracy. W Belgii obserwuje się zjawisko zwiększania potrzeb w ramach świadczenia usług społecznych. Kolejnym stwierdzonym faktem jest niestety brak środków, funduszy na wypełnianie wszystkich usług i świadczeń socjalnych. W tej sytuacji istnieje szczególna potrzeba nowych źródeł finansowania, oraz co najskuteczniejsze i najbardziej możliwe do wykonania, masowej rekrutacji wciąż nowych wolontariuszy. Sugestie Belgów dotyczą także usprawnienia działalności Belgijskiego Stowarzyszenia na rzecz Usług Wolontarystycznych.

Kreowanie miejsc pracy to jeden z naj-ważniejszych celów wolontaryzmu w Belgii. Wolontaryzm ma być swoistą edukacją dla bezrobotnych.

Znaczenie dla społeczeństwa

Znaczenie pracy wolontariatu staje się coraz większe dla społeczeństwa cywilnego. Wolontariat jest znaczącą częścią ośrodka socjalnego społeczeństwa. W skrócie określa się w Belgii, że wolontariat jest niezbędnym czynnikiem dla społeczeństwa zdrowego i demokratycznego.

Tabele statystyczne ukazują indeksy (solidarności) wspólnoty i tolerancji wobec obcokrajowców, jak również uczestników politycznych. Za każdym razem mamy ważną różnicę między zaangażowaniem społecznym wolontariuszy i nie wolontariuszy. W sektorze nie handlujących prywatnie praca wolontarystyczna jest bardzo ważna. Fundacja Królewska Baudouina opublikowała badania dotyczące sektora nie prywatnego, które dowodzą, że w tym sektorze w Belgii 100 000 osób w pełnym wymiarze godzin wykonuje prace wolontarystyczną wobec 168 000 wszystkich pracujących normalnie (szpitale i placówki szkolne nie są brane pod uwagę w tym zestawieniu)

Poprzez te dane stwierdza się, że wolontariat w Belgii ma niekwestionowaną ważność ekonomiczną i pieniężną. Rząd jest na bieżąco, ale wysiłki, aby otrzymać pomoc materialną pozostają bez odpowiedzi. Mimo wszystko świadomość potrzeb wolontariatu staje się większa.

Trudności w pracy wolontariatu:

1. Istnieje obecnie tendencja dawania zbyt małego dofinansowania, zwłaszcza dla nowych zadań: praca osób, które sprawują opiekę nocną w domach, jest to tzn szara strefa.
2. Gorączka kwalifikacji pewnych sektorów. Dekrety kwalifikacji obligujące do ogólnej powinności kwalifikacji pracowników wolontariatu, która stawia nowe warunki pracy wolontariuszy. Stosunek między klientem, zawodowcami i wolontariuszami wywołuje ogromną presję.
3. Młodzi popełniają błąd przystępując, angażując się do wolontariatu tylko na kilka dni. Kontynuacja pracy ma dla nich aspekt znudzenia, co powoduje problemy w utrzymaniu młodych wolontariuszy oraz solidnego i odpowiedzialnego wywiązywania się z obowiązków pracy wolontarystycznej.
4. Problem w rekrutacji do coraz to innych działań i zadań
5. Istnieją 2 podstawowe formy organizacji wolontariatu:
 - autonomiczny i zorganizowany,
 - przynależący do zawodowej organizacji.

Każda ma z nich korzyści i niepowodzenia. Z wielu powodów należy ustąpić miejsca wolontariatowi autonomicznemu (niezależnemu). W tej chwili nie jest on traktowany w należyty sposób i skazany na samotne przeżycia przez brak zasilania nową kadrami.

Wolontariat we Flandrii

Belgia jest krajem federalnym składającym się z dwóch wspólnot, Flandrii, Walonii i wspólnoty germańskiej. Największą z nich jest Flandria (60% populacji całej Belgii) We wszystkich kwestiach kulturalnych, osobistych i regionalnych Flandria stanowi główną autonomię.

Stąd wielka jest waga wolontariatu we Flandrii wraz z jego trudnościami i perspektywami, rola i funkcję platformy wolontariatu we wspólnocie flamandzkiej i rola ważności rządu Flandrii wobec wolontariatu.

Według statystyk Vlaamse Regionale Indicatoren aktualizowanych co roku, we Flandrii 1 osoba na 5 jest aktywna w organizacji wolontarystycznej. Stwierdzono także, co jest zjawiskiem dość mało powszechnym, że wśród wolontariuszy jest więcej mężczyzn niż kobiet w różnym kategoriach wiekowych. W grupie od 25-35 lat jest mniej wolontariuszy niż w grupie powyżej 65 lat (ten „fenomen“ został określony jako gorzka pigułka do

przełknięcia). Istnieje również duża różnica jeżeli chodzi o procent uczestnictwa biorąc pod uwagę wykształcenie. Osoby bardziej wykształcone są zdecydowanie bardziej zaangażowane w działalność wolontarystyczną.

Powód dla którego ktoś pracuje nie ma wpływu na przystąpienie do wolontariatu. Przynależenie do jakiejś organizacji jest bardzo ważne. Wolontariusze to przede wszystkim członkowie organizacji społeczno – kulturalnych i organizacji socjalnych, społecznych, którzy wykonują pracę dobrowolną (wolontariat).

Łatwo jest sporządzić raport, ponieważ 1/3 populacji Flandrii jest członkiem jakiejś organizacji. Jest niezbędne zanotowanie faktu, iż wolontariusze są aktywni w różnych sektorach społeczeństwa:

Np. wśród biedoty, pomocy socjalnej, sektorze kulturalnym, w nauczaniu, w ochronie środowiska, w pomocy krajom, w sektorze integracji, wśród młodzieży, w sporcie, w kościele, org. politycznych, jak również w ochronie cywilnej (straż miejska) czy w straży pożarnej.

Ostatnie nowe realizacje działań to opieka nad osobami starszymi, praca z osobami zakażonymi AIDS, oraz z osobami nie zrównoważonymi psychicznie.

Flamandzka Platforma Organizacji Wolontarystycznych

Platforma istnieje około 25 lat gromadzi 200 małych i dużych zgromadzeń i organizacji w różnych sektorach. Głównymi zadaniami są:

- promocja ogólna wolontariatu: coroczna akcja „tydzień wolontariatu“,
- reklama (slogan),
- pełna informacja dla wszystkich zainteresowanych.

Działalność rozpoczęła 2 lata temu inicjując system informatycznego sondażu (np. w Holandii), we współpracy z Fundacją Króla Baudouina i zgromadzeniem niderlandzkich prowincji, stworzono punkty wsparcia w prowincjach, aby mieć rozszerzone doświadczenie do odbiorców pomocy socjalnej. Obecnie w każdej prowincji, a nawet w Brukseli istnieje punkt wsparcia (ufundowany z VGC), który spełnia funkcję sondażową, promocyjną, informacyjną i pomocy.

Stworzono również projekt umieszczenia całego systemu w Internecie.

Uruchomiono także projekt zatrudnienia ex-pacjentów psychiatrycznych w wolontariacie, dając im tym samym możliwość powrotu do społeczeństwa w pracy wolontariatu i mimo wielu trudności podjęto próbę pomocy tym osobom.

Bardzo dużo uwagi ta organizacja poświęca pracy nad wysunięciem na pierwszy plan problematyki statutu wolontariatu. Propozycja ustawy dotyczącej tego problemu zostanie wkrótce przedstawiona w parlamencie federalnym. Co więcej opublikowano interesujący raport nt. ewentualnego statutu szarej strefy, wolontariatu słabo finansowanego (wynagradzanego).

Została określona misja:

- promocja, sondaże, ubezpieczenie, przystąpienie do sieci informatycznej, elektronicznej, kontrola nad kształceniem, obrona praw, rozwój idei, kontrola badań naukowych.

Największy problem dotyczy braku wystarczającej ilości pieniędzy. Aktualnie serwis zatrudnia jedynie 1 osobę odpowiedzialną za całość i sekretarką, co uniemożliwia efektywną pracę.

Relacje z flamandzkim rządem

Powiązanie rządu z wolontariatem nie jest duże, z wyjątkiem dużych organizacji. Stawia się wiele obietnic w związku ze statutem, ale nie są one realizowane. Aktualny minister zdrowia i szans równości we Flandrii sporządził raport, w którym ważność i rola wolontariatu jest wytłumaczona w detalach, jak również obietnice pomocy w przyszłości. To stwarza pewne nadzieje na przyszłość. Z drugiej strony przedstawiciele organizacji wolontarystycznych we Flandrii są naprawdę zawiedzeni, ponieważ w deklaracjach rządu federalnego i wspólnoty flamandzkiej nie znajdują żadnego słowa o wolontariacie. Prośby organizacji do rządu dotyczą podjęcia poważnej decyzji co do statusu wolontariatu. Dotychczas nie ma pozytywnej odpowiedzi na ten temat, choć żądania są sprecyzowane:

- dobre ubezpieczenia dla wolontariuszy, aby mogli pracować w punktach wsparcia,
- rząd powinien doceniać ważność wolontariatu dla społeczeństwa, doceniając ją i dając mu miejsce w swojej polityce.
- rząd powinien znieść bariery, aby móc być uczestnikiem wolontariatu poprzez polepszenie statutu, możliwości pewnych grup i praw wolontariuszy,
- rząd powinien stworzyć prawa dające wolontariatowi możliwość rozwoju.

(Wypowiedź przewodniczącego Flamandzkiej Platformy Organizacji Wolontarystycznych – Mr. Ludo De Cort na konferencji organizowanej w Brukseli przez Europejskie Centrum Wolontariatu 28-30.IX.2000 pod hasłem „Wolontariusze obywatele Europy“)

Ostatnim posunięciem rządu Flandrii na Konferencji jego ministrów nt. wolontariatu było omówienie planu akcji dotyczącej roku 2001 – Międzynarodowego Roku Wolontariusza.

Belgia a wolontariat europejski

Jeśli myślimy o Belgii, Brukseli to normalnym jest skojarzenie ich z Unią Europejską, która tu właśnie ma swoją siedzibę. Tu mieszczą się najważniejsze jej symbole: Parlament Europejski, Komisja Europejska, a także inne: NATO, EWG. Wszystko to ma ogromny wpływ na postrzeganie Belgii przez samych Belgów oraz inne kraje europejskie jako stolicy Europy, europejskiej demokracji, w końcu europejskiego wolontariatu. Na tym właśnie polega specyfika tego kraju, iż jego terytorium jest płaszczyzną najważniejszych rozmów, wydarzeń na temat wolontariatu w Europie i Unii Europejskiej w wymiarze prawnym, finansowym, społecznym i dotyczącym filozofii idei wolontariatu. Czasem ma się wrażenie, iż w Belgii przykładą się zdecydowanie większą wagę do promocji wolontariatu europejskiego, niż narodowego. Jest to jednak wliczone w specyfikę tego kraju, należy więc poświęcić w tym miejscu uwagę na najważniejsze kwestie wolontariatu europejskiego poruszane podczas międzynarodowych konferencji „Wolontariusze obywatele Europy“:

- Na 90 mld Euro budżetu unijnego kilka mln jest przyznawane wolontariatowi,
- Budżet przyznawany wolontariatowi nie zależy od sukcesów programów i założeń, podlega on negocjacom między Komisją Europejską a OPRZ z jednej strony oraz między Parlamentem Europejskim a Radą Europy z drugiej

Podając kilka danych liczbowych z Raportu Komisji na temat stanu socjalnego w Unii Europejskiej w 2000 r.:

- Część populacji, która uczestniczy w zadaniach społecznych, kulturalnych czy politycznych oscyluje od 20 % w Grecji i Portugalii do 80 % w Szwecji czy Danii, a więc średnia dla Unii Europejskiej wynosi ok. 50%, czyli 1 obywatel na 2. Uczestnictwo w organizacjach sportowych ok. 20%, a w organizacjach wolontarystycznych dochodzi do 2% w Grecji, 16% w Holandii, co daje średnią 7% w UE.
- Ankieta przeprowadzona wśród 20 000 osób

w Europie wykazała, iż 25 % populacji zajmuje się pracą bezpłatną: w domach, w organizacjach naukowych, na rzecz sportu, religii, w sektorze pomocy społecznej (zwłaszcza młodzież).

- Połowa organizacji wolontarystycznych nie istnieje dłużej niż 20 lat. Większość z nich działa Północnej Europie.

Grupy marginesu społecznego są identyfikowane z ułomnością fizyczną (np. osoby niepełnosprawne), czy psychiczną (osoby z problemami skrajności zachowań), czy socjalną (np. bezrobotni). Chory stojący przed strukturami nieczułymi na jego potrzeby jako człowieka, nieletni stający się obiektem przetargu między rodzicami przeżywającymi kryzys czy będącymi już w separacji, imigrant, który nie otrzymuje żadnego kredytu, są to wszystko formy słabości socjalnej, będącej początkiem tworzenia się grup marginesu społecznego. Wolontariat jest więc przystosowany do nowych interwencji, pomocy osobom poszkodowanym, aby pokonać ich trudności.

Wolontariat w tych dziedzinach wymaga od wolontariuszy nowych i bardziej skomplikowanych powinności (zdolności). W tej fazie wzrostu wolontariatu w dziedzinie praw – wykształcenie, znajomość praw jest bardzo ważna i to, aby na planie prawnym również być aktywnym, aby rozszerzyć porównanie między organizacjami wolontarystycznymi i wykonać pierwszy bilans wymiany doświadczeń w różnych rzeczywistościach. Podkreśla się, że dzisiaj świat wolontariatu europejskiego bierze udział w nowej „konstytucji praw fundamentalnych“ UE, co daje nowy impuls do określenia pojęcia narodowości i demokracji.

Obecnie wymaga się kompleksowego uregulowania prawnego działalności wolontariuszy. Można by mówić o polityce i o badaniach jako aspektach, które mają między sobą duże zależności, zwłaszcza jeśli chodzi o wolontariat widziany nie tylko poprzez pracę cywilną, ale rozumiany jako nowy środek, a więc możliwość podzielenia odpowiedzialności wspólnoty bądź to lokalnej, bądź ogólnej. Dlatego też i polityka i badania na polu społecznym są to dwie dziedziny, które wskazują na nieufność i bezradność, w szczególności tych, którzy myślą, że wolontariusze są dobrymi, uprzejmymi ludźmi, którzy pracują za darmo, aby pomagać niezwłocznie marginesowi społecznemu, ale przy tym nie mają ambicji, władzy i siły, aby móc zmienić społeczeństwo i walczyć z odrzuceniem społecznym. Można stwierdzić, że ten kto widzi wolontariat cichy i pracowity, poddający się i poświęcający problemom innych, który nie przeszkadza nikomu, który kojarzony jest bardziej ze sloganami niż z prawdziwą pracą, ze skargą niż z apelem o odpowiedzialność wspólną, z powinnością prywatną zamiast publiczną, ten nie ufa również wolontariuszom, którzy chcą się zajmować także polityką i badaniami.

Niezbędne jest studiowanie, poszukiwanie, proponowanie zmian, posiadanie odwagi, aby zobaczyć punkty strategiczne na polu społecznym, na którym należy stworzyć kompetencje specjalistyczne tych najbardziej wartościowych wolontariuszy.

Wolontariat w ciągu kilku lat podjął się funkcji bycia zgromadzeniem aktywnym, ma on odpowiedzialność uczestniczenia w rozszerzonej, ogólnej wspólnotie reprezentując społeczeństwo cywilne w fazie zmian, którego granice nie mogą już być własnym terytorium, ale globalnością.

Projekt Rudolf – przykład inicjatywy

Jak to się zaczęło... Pewnego razu dwoje młodych ludzi spotkało się w ciemnym lesie Ludwigshafen, gdzie uczestniczyli w szkoleniu na temat długofalowych i krótkofalowych efektów wymian między- narodowych w ramach programu Młodzież dla Europy. Bardzo dobrze się dogadywali, toteż postanowili wypracować prawdziwy projekt wymiany między fińską i belgijską młodzieżą.

I tak się stało. W 1997 grupa Belgów z klubu młodzieżowego Jamklub z Ghent, odwiedziła Rovaniemi w północnej Finlandii i dobrze poznała kulturę fińską. W rok później grupa fińska z klubu młodzieży Hilla z Rovaniemi przyjechała na 10 dni do Ghent. Nie było to jednak wystarczającym doświadczeniem, młodzi ludzie poprosili zatem Narodową Agencję programu Młodzież dla Europy o dofinansowanie kolejnej wizyty w 1999, aby pokazać innym młodym ludziom jak wygląda życie na północy Finlandii. Tym razem też się powiodło i zorganizowali wymianę ze schroniskiem dla młodzieży z Talo.

W lutym 1999 posunęli się krok dalej. Młodzi ludzie pomyśleli, że warto by zainicjować coś, czego jeszcze nie robiło wielu ludzi. Zaangażowali się w Wolontariat Europejski (EVS).

Trzech młodych Belgów wybrano z grupy 10 osób. Spakowali torby na trzy tygodnie, ucałowali mamy i dziewczyny i wyruszyli na największą przygodę w ich życiu. Celem tego projektu jest aktywne poznawanie kultury obcego kraju, dzielenie międzykulturowych doświadczeń belgijskich wolontariuszy.

Opracowanie:

Magdalena Korczyk – Regionalne Centrum Wolontariatu w Łodzi

Przykłady organizacji pozarządowych w Belgii, zajmujących się wolontariatem

Association pour le Volontariat
Rue Royale 11, 1000 Bruxelles, Belgium
Tel. + 32 2 219 5370/5396, Fax + 32 2 219 3248
e-mail:volontariat@swing.be
President – Mr. Leon Lemercier
Director – Mr. Marc Nederlandt

Misja tej organizacji jest znajdowanie rozwiązań problemów społecznych poprzez wolontariat. Działa ona dla polepszenia warunków życia społeczeństwa, które wierzy, że wolontariat wypełnia specyficzną rolę w społeczeństwie. Promuje i popiera wolontarystyczną pracę i wysiłki wolontariuszy. Stowarzyszenie założono w 1974 r. Jego głównymi celami są :

- Promocja akcji wolontarystycznych jako ważnego i aktywnego komponentu w usługach dostarczanych społeczeństwu
- Praca w kierunku rozpowszechniania wolontariatu w świadomości i we współpracy z ważnymi personami i dużymi organizacjami wolontarystycznymi.
- Kierowanie wolontariuszy do organizacji i szkolenie ich.

Stowarzyszenie to „obsługuje“ francuskojęzyczną część Belgii.

Platform voor Volontariaat
Rue Marie – Joséelaan 73, 2600 Berchem. Belgium
Tel. + 32 3 218 59 01, Fax + 32 3 218 59 01
President – Mr. Ludo De Cort

Platforma ma charakter „mostu“ między wolontariuszami a organizacjami i ma kilka głównych zadań:

- stara się łączyć wolontariuszy z organizacjami, które potrzebują ich pomocy. Ponieważ ludzie często nie są pewni co chcieliby robić i jak nawiązać kontakt z organizacjami, w których chcieliby działać. Organizacje natomiast nie wiedzą często gdzie i w jaki sposób szukać wolontariuszy. Dlatego platforma zaczęła tworzyć swoje Biura Pośrednictwa Pracy

(Steunpunten Provinciale), działające na terenie każdej flamandzkiej prowincji. W każdym regionie pracownicy zbierają miejsca pracy dla wolontariuszy tworząc bazę danych. Ludzie, którzy chcą pracować jako wolontariusze kontaktują się z regionalnymi biurami, gdzie dobierane są dla nich oferty.

– Kwestie finansowe

Działania Platformy zmierzają do stworzenia, uzyskania „przychylnych“ rządowych regulacji prawnych np. pozwolenia na pracę wolontarystyczną dla osób bezrobotnych korzystających z pomocowego funduszu zasiłek), którzy chcąc działać jako wolontariusze mogliby stracić prawo do tego zasiłku. Czasami to zezwolenie wydawane jest na konkretną pracę i tylko w określonym regionie i prawo to nie obowiązuje w innej prowincji.

Zajmuje się także kwestia ubezpieczeń, które uważa za szczególnie ważne. Według nich organizacja pracująca z wolontariuszami winna im zapewnić ubezpieczenie na wypadek nieszczęśliwych zdarzeń. Jeśli organizacja nie ma pieniędzy na to wtedy. Platforma szuka rozwiązań w rządzie albo w samorządzie lokalnym.

Jeśli chodzi o wydatki poczynanie przez wolontariuszy przy realizacji działań np. transport to stanowisko Platformy jest następujące: uważają, że wolontariusze nie powinni ponosić dużych kosztów, choć dopuszczają ponoszenie ograniczonych wydatków z własnej kieszeni. Platforma jest zainteresowana współpracą z wolontariuszami, którzy mogą sobie na to pozwolić.

Platforma stworzyła również program wprowadzania umów, porozumień między wolontariuszami i organizacjami. Organizuje szkolenia dla organizacji na temat zdobywania i współpracy z wolontariuszami. – Działa na rzecz podnoszenia świadomości społeczności Flandrii na temat wagi pracy wolontarystycznej. Udziela informacji o wolontariacie we Flandrii. Organizuje „Tygodzień wolontariatu” w Belgii oraz coroczny kongres na temat wolontariatu. Wydaje biuletyn wolontarystyczny. Współpracuje z innymi organizacjami wolontarystycznymi w Europie

Centre Europeen Du Volontariat (CEV)

Rue De L'Industrie 42 Box 10, 1040 Bruxelles,

Belgium, tel. +32 2 511 75 01, fax. +32 2 514 59 89

CEV reprezentuje 20 narodowych i regionalnych Centrów Rozwoju Wolontaryzmu z całej Europy. Razem organizacje pracują nad:

- promocją wolontaryzmu
- wsparciem dla nowych centrów wolontariatu
- wspólnymi pomysłami i doświadczeniami
- usprawnianiem działalności wolontarystycznej

CEV prowadzi rokroczne konferencje i spotkania sieci. Jest głównym organizatorem Międzynarodowego Dnia Wolontariusza w Europie. Zarządza programami Komisji Europejskiej. Wspomaga partnerską współpracę pomiędzy członkami stowarzyszenia.

Opracowanie: Magdalena Korczyk – Regionalne Centrum Wolontariatu w Łodzi

Tłumaczenie: Aleksandra Wąsik, Ada Polakowska (j. angielski), Aneta Bujak – Świdarska (j. francuski)

Bibliografia :

1. <http://www.energizeinc.com/art/anew.html>
2. <http://corporate.skynet.be/cev/>

3. Trzeci sektor w Unii Europejskiej, Bank Informacji o Organizacjach Pozarządowych KLON/Jawor, Warszawa 2000
4. Materiały promocyjne Centre European Du Volontariat w Brukseli

Szczególne podziękowania składam Oli Wąsik za pomoc i wsparcie przy tworzeniu tego artykułu.